

Die mij droeg

Denkend over 'zorg dragen voor anderen' schoot me het verhaal van de reus Reprobus te binnen. Deze wilde alleen de machtigste heerser dienen. Zo kwam hij in dienst van de koning, die echter bleek te buigen voor de keizer. Dus ging hij voor de keizer werken, die de duivel vreesde, die op zijn beurt weer bang bleek te zijn voor een kruis. Zo kwam Reprobus, via een kluizenaar, het bestaan van Jezus op het spoor, de hoogste die hij wilde dienen. In afwachting van een ontmoeting, zo wil de legende, droeg Reprobus mensen naar de overkant van een rivier. Tot op een avond een klein kind zijn hulp vroeg. Tijdens de oversteek werd het kind steeds zwaarder en het water woester. Bijna begaf de reus het en zouden beide verdrinken. Aan de overkant gekomen bleek dat hij in dat kleine kind Christus had gedragen, en alle lijden van de wereld. Vanaf dat moment kreeg Reprobus de naam Christoforus, Christusdrager, in katholieke kringen ook wel bekend als Christoffel.

Waar gedragen wordt en waar de zwaarte er van de buitenkant niet aan af te zien valt, denk ik aan Christoforus. Die naar mijn idee ook een sprekende verbeelding is van *mantelzorg*, die langdurige, onbetaalde en vaak intensieve zorg voor een chronisch zieke of gehandicapte partner, kind, verwante of vriend. Bij beide is de vraag, hoe weet je wat je draagkracht is? Je kunt je er niet voor trainen, of je er anderszins op voorbereiden, want niemand weet welke zwaarte er op zijn levenspad kan komen. De confrontatie met dierbaren die ziek, gehandicapt of ontworteld raken is altijd een onverwachte. En dan blijken mensen meer te kunnen dragen dan ze ooit van zichzelf gedacht hadden. Niet dat het gemakkelijk is, of dat je er niet uitgeput van kan raken, of dat je in rouw bent over je eigen veranderde leven, maar toch: als het op je pad komt, zoals Jezus zich bij Christofoor aandiende, bekommeren mensen zich in hoge mate om hun zieke naasten. Plicht of onontkoombaar lot, keuze of aanvaarding; feit is dat het gebeurt. Het zullen niet déze mensen zijn geweest die bij gelegenheid van koninginnedag een lintje kregen. Die lintjes gaan meestal over zichtbare activiteiten en gaan niet over de onzichtbare zorgen en verzorging die achter huisdeuren plaats vindt.

Tegelijk kan die zorg niet door iedereen en niet in dezelfde mate worden opgebracht. Te dragen tot aan de overkant door het woeste water is soms niet haalbaar. Soms moet je loslaten, bijvoorbeeld om zelf te overleven. De belangrijkste leefregel van het Jodendom, die Jezus rigoreus in praktijk brengt, om God te beminnen en liefde te hebben voor je naaste zoals voor jezelf, geeft te denken over de spanning die er kan bestaan tussen de naaste en jijzelf. Een dochter die dichtbij haar dementerende moeder woonde, ging al weken elke nacht rond drieën even kijken hoe het ging. Een uitputtingsslag werd het, tot moeder viel en met breuk en al het verpleeghuis in moest. En dan... dat bijna-schuldgevoel van de dochter om de vreugde van die eerste nacht weer een keer doorslapen. Hoever moet je gaan? Tot de wal het schip keert? Tot waar jijzelf zo in het gedrang komt dat de naaste er onvermijdelijk ook bij inschiet? Maar dan is het al te laat. Het is koorddans en tussen ik en de ander in deze knellende situaties. Tussen hoe het hoort, en wat je wilt of kunt, tussen het 'alles, alles wilde hij voor zijn moeder doen' zoals net in dat boekfragment klonk, en 'het leek haar nogal griezelig om zelf voor moeder te zorgen'.

Liefde te hebben voor je naaste, zoals door Jezus zeer benadrukt wordt en wat dan ook een van de grote kenmerken van het christendom is geworden, blijkt een uitdagende, eenvoudige maar ook ingewikkelde aansporing. Dat die ander er is en noodzakelijk is voor ons eigen bestaan, staat buiten kijf. Er zijn altijd eerst anderen voor ik ik kan worden. Die anderen uit wie ik voortkom, die anderen die mij besef geven van eigen identiteit. Mijn 'ik' is gehuld in de ander. Liefde te hebben voor die ander - dat is een wat ruimere vertaling in mijn beleving dan 'de naaste lief te

hebben' – uit zich bij Jezus bovenal in compassie. Telkens wanneer Jezus mensen ziet die ziek zijn of in verdrukking leven wordt hij 'bewogen door mede-lijden'. Compassie betekent verbinding, niet op jezelf staan. Hij verbindt zich met anderen, die immers zijn zoals hij-zelf. Mensen bezielt door de adem van de Levende, geborgen in Gods handen, hunkerend naar leven zoals ieder ander. In die herkenning van mijzelf in de ander, in het meeleven met de ander of het zorgen voor de ander, zoals ik zelf hoop verzorgd te worden als het nodig is, blijkt hoeveel groter mensen kunnen zijn dan zichzelf alleen. Zo groot dat het zelfs moeilijk is om de ander los te laten, of een grens ter onderkennen in je mogelijkheden om er voor een ander te zijn. Neem het schuldgevoel van die dochter die nu weer kon doorslapen en uitrusten, of de wroeging om het opgeven van de verzorging en overdragen aan een instelling. Zelfs uit deze reacties op het niet of niet meer kunnen zorgen spreekt de vanzelfsprekendheid van compassie voor de directe naaste.

God liefhebben moet je doen, in praktijk brengen, vertelt het grote gebod. Heb God lief door compassie te hebben met je naaste. En waar dat moeilijk is en schuurt, knelt of moet worden opgegeven, biedt de legende van Christoforus troost. Geen oplossing voor alle dilemma's, maar wel troost. Kijk maar naar dit beeldje of de afbeelding op de orde van dienst: De grote reus draagt het kleine kind. En ieder die weet heeft van de kracht van dit kind weet dat de grote reus op zijn beurt door het kind gedragen wordt. Wie draagt wie, roept dit beeldje op. Wie kent niet de ervaring dat de ander, de zieke, de hulpbehoevende het jou mogelijk maakt om zorg te verlenen, om er te zijn en zelfs te ontvangen terwijl je denkt alleen te komen om te geven en te zorgen. Naast de onmacht, strijd, frustratie en uitputting geeft de zorg ook inzicht in verhoudingen, en soms zelfs nieuwe liefde en ongedachte nabijheid.

Het 'samen dragen' waar we hier van zingen ('zo zouden we moeten leven'), is veel gezamenlijker dan je zou denken. De Christusfiguur die door Christoforus gedragen wordt, de mens die door anderen gedragen wordt, geeft draagkracht. Of vangt op als ik val of welk beeld je ook wil gebruiken. Zo is diep in mij het vertrouwen geworteld dat in alle nood en wanhoop er een kracht is die ons draagt en beschermt. Niet dat ons daardoor ook maar iets bespaard hoeft te blijven, maar wel dat ons bestaan ingebed is in een beweging van liefde en licht. Het vertrouwen dat er een zien voorbij de uitzichtloosheid is, dat er een opgevangen worden is voorbij het ondragelijke lijden. Dat heet geloven, als je het niet kunt bewijzen, en tegelijk toch weet. Een legende als die van Christoffel getuigt ervan. Ons bidden en zingen zegt hetzelfde, juist omdat het zo onvoorstelbaar en ongrijpbaar is, maar daarom niet minder waar.

Gelezen:

- gedeelten uit *Het zwijgen van Maria Zachea* van Judith Koelemeijer (.. 2005)
- Lc 10,25-28

Mirjam Wolthuis